

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Erzincan University Journal of Social Sciences Institute

2021-14(2)- E-ISSN-2148-9289

KAYNAK KİŞİSİ ALİ EKBER ÇİÇEK OLAN ERZİNCAN TÜRKÜLERİNİN DEĞER VURGULARI VE DEĞERLER EĞİTİMİ ACISINDAN İNCELENMESİ

Investigation of Erzincan Folk Songs, Whose Source Person Ali Ekber Çiçek, In Terms of Value Emphasis and Values Education

HÜSEYİN YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, Dede Korkut Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Assist Prof. Dr, University, Faculty of Education, Department of Fine Arts Education
huseyinyilmaz@kafkas.edu.tr arya36zh@gmail.com
Orcid: 0000-0001-8481-755X

YAKUP AÇAR

Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, Dede Korkut Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Assist Prof. Dr, University, Faculty of Education, Department of Fine Arts Education
yakupacar8@gmail.com
Orcid: 0000-0001-8682-6396

Atf/©: Yılmaz, H.- Açar, Y. (2021). Kaynak Kişisi Ali Ekber Çiçek Olan Erzincan Türkülerinin Değer Vurguları Ve Değerler Eğitimi Acısından İncelenmesi, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 14, Sayı 2, ss. 316-328

Citation/©: Yılmaz H.- Açar, Y. (2021). Investigation of Erzincan Folk Songs, Whose Source Person Ali Ekber Çiçek, In Terms of Value Emphasis and Values Education, *Erzincan University Journal of Social Sciences Institute*, Year 14, Issue 2, pp. 316-328

Makale Bilgisi / Article Information:

Makale Türü-Article Types : Araştırma/Research
Geliş Tarihi-Received Date : 26.08.2021
Kabul Tarihi-Accepted Date : 11.10.2021
Sayfa Numarası-Page Numbers : 316-328
Doi : 10.46790/erzisosbil.987270

Notlar/Notes

Çalışma için 28644117-840.99 sayılı, 09.04.2020 tarihinde Kafkas Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu kararı ile etik kurul izni alınmıştır.

Yazar(lar), herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Turnitin/Ithenticate/İntihal ile İntihal Kontrolünden Geçmiştir

Screened for Plagiarism by **Turnitin/Ithenticate/İntihal**

Licensed by CC-BY-NC ile lisanslıdır

KAYNAK KİŞİSİ ALİ EKBER ÇİÇEK OLAN ERZİNCAN TÜRKÜLERİNİN DEĞER VURGULARI VE DEĞERLER EĞİTİMİ ACISINDAN İNCELENMESİ

Investigation of Erzincan Folk Songs, Whose Source Person Ali Ekber Çiçek, In Terms of Value Emphasis and Values Education

HÜSEYİN YILMAZ - YAKUP AÇAR

Öz:

Bu çalışmanın amacı TRT THM repertuarında bulunan ve kaynak kişisi Ali Ekber ÇİÇEK olan Erzincan'a ait türkülerde hangi değerlerin kullandığını ve değerler eğitimi açısından ne kadar kullandığını tespit etmektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Ali Ekber ÇİÇEK'e ait türkülerini tespit etme adına TRT THM repertuarı taranmıştır. TRT THM repertuarından kaynak kişisi Ali Ekber ÇİÇEK olan toplam 20 Erzincan türküsü tespit edilmiştir. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde Erzincan yöresine ait olan türkülerin sözleri incelenerek adalet, aşk, saygı, sevgi, ahlak, kahramanlık, cesurluk, özgürlük, sorumluluk, dürüstlük, savaş, barış gibi değerler frekans analizi yoluyla hangi değerlerin ne sıklıkla vurgulandığı tespit edilmiş ve bulgular tablo halinde sunulmuştur. Bu türküler içerisinde değerler toplam 102 kez işlenmiştir ve en çok kullanılan "Sevgi" değeri toplam 18 türkü de işlenmiştir. Öte yandan "Vefa", "Dürüstlük-Doğruluk", "Sabır", "İtidal", "Saygı", "Cesaret", "Güven", "Affedicilik", "Şükür", "Merhamet" gibi değerler sıkça işlenmiş, "Adalet" ve "Diğerkâmlık" değerleri ise işlenmemiştir. Ayrıca "Hazin Hazin Esen Seher Yelleri" adlı türküde 10 farklı değerlerin işlendiği de dikkat çekici bir diğer sonuç olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ali Ekber ÇİÇEK, Türkü, Değerler Eğitimi, Müzik.

Abstract:

The aim of this study is to determine which values are used in the folk songs of Erzincan, whose source person is Ali Ekber ÇİÇEK, and how much uses them in terms of values education. In the research was used Qualitative research method. In the research in the data collection process was used documentary scanning technique. TRT Turkish Folk Music repertoire was scanned in order to identify the folk songs of Ali Ekber ÇİÇEK. A total of 20 Erzincan folk songs, whose source person is Ali Ekber ÇİÇEK, have been identified from the TRT Turkish Folk Music repertoire. The data were analyzed by content analysis method. In the analysis of the data, the words of the folk songs belonging to the Erzincan region were examined, and values such as justice, love, respect, love, morality, heroism, courage, freedom, responsibility, honesty, war, peace were determined through frequency analysis and the findings were presented in tables. In these folk songs, values were processed a total of 102 times and the most used "Love" value was processed in a total of 18 folk songs. On the other hand, values such as "Loyalty", "Honesty-Truthfulness", "Patience", "Modest", "Respect", "Courage", "Trust", "Forgiveness", "Gratitude", "Compassion" are frequently mentioned, and "Justice". " and "Alignment" values were not processed. In addition, it has been seen that 10 different values are processed in the folk song called "Hazin Hazin Esen Seher Yelleri", which is another remarkable result.

Keywords: Ali Ekber ÇİÇEK, Folk Song, Values Education, Music.

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze kadar var olan dünya tarihine bakıldığında toplumlar değer yargılarını, kültürlerini ve yaşam anılarını sözlü ya da bir takım sanatsal tutumlarla sözsüz olarak aktarmışlardır. Bu sözlü aktarım ise yazınsal ve meşk aktarımı şeklinde iki türde yapılmıştır. Bireyler yaşadığı topluma ait kültürün evrenine bağlı olarak yaşadığı tüm sosyo-kültürel hadiseleri kendi iç dünyasında özelleştirip şahsına münhasır bir üslup ile ifade etmektedir. Sözlü kültürün bir ürünü olan ve aynı zamanda değer yargılarımızı bünyesinde barındıran yurdumuz türkülerinde de yukarıda bahsedilen evren ve özel üsluba rastlamak mümkündür. Adalet, aşk, özlem, başkaldırı, ağıt, saygı, sevgi, ahlak, kahramanlık, cesurluk, özgürlük, sorumluluk, dürüstlük, savaş, barış gibi birçok değerler türkülerimiz konuları içerisinde rastlanılması mümkün olan değerlerdir.

Kültürel kaynaklardan toplumların yaşantıları ile ilgili temel bilgiler elde edilebilir. Bu kaynaklar maddi ve manevi ortaya çıkmaktadır. Maddi kültür unsurları gündelik hayatta kullandığımız araç-gereçler, giyim kuşamlar ve meskenler olurken, maddi olmayan kültür unsurları ise folklor, halk şarkıları, öyküler, inançlar, atasözleri, örf adet ve toplumsal normlar ile olur. Maddi olmayan kültür unsurları halk kültürü kapsamında genellikle ele alınır. Yazılı ya da sözlü olarak nesilden nesile aktarılırlar (Tümertekin ve Özgüç, 2002: 136). Bu ifadeden de anlaşıldığı gibi toplumlar için müzik önemli bir aktarım aracıdır.

Müzik terminolojisi eski Yunanca'daki "musike" sözcüğünden ortaya çıkmıştır. İnsan tüm ömrünü sesler arasında geçirmiş ve seslere anlam katarak ifade şekline dönüştürmüştür. Müzik sesleri ilk başlarda sıralanmış daha sonra aralıklar, diziler, tonlar, makamlar ve ardından da zaman öğeleri ile ritim meydana çıkmıştır (Say, 2003: 17). "Müzik, duygu, düşünce, izlenim ve tasarımları başka gereç yardımıyla ya da katkısıyla belli olay, durum ve olguları veya gerçekleri, belirli bir amaç ve yöntemle aynı zamanda belirli bir güzellik kavram ve anlayışına göre oluşturulup birleştirilmiş seslerle işleyip biçimlendiren, yansıtan, anlatan ve etkileyen estetik bir bütündür" (Uçan, 2005). Müzik, genelde tüm bireyler tarafından sevilen ve beğenilen bir sanat alanıdır. Bulduğumuz her ortamda duyduğumuz ve genellikle eşlik ettiğimiz ezgiler, müziğin insan hayatında vazgeçilmez bir yere sahip olduğunu gösterir (Yılmaz ve Şen, 2016).

Toplumlar, geçmişlerinden gelen birikimlerin oluşturduğu sermayeleri ile var olmuş ve varlıklarını devam ettirmiştir. Bu birikimlerin en önemlilerinden birisi de müzik kültürüdür. Ses, söz ve ritmin bir araya gelerek ulusların kendi içinde ve diğer uluslarla iletişimini sağlayan, bir nevi kimlik tarifini yapan müzik kültürü, aslında ezgisel bir nüfus cüzdanıdır. Her darbında, notasında ve ezgisinde geçmişin motiflerini taşıyan bu birikim, var olduğu sürece toplumun varlığını da sürdürecektir (Akarsu ve Yükrük, 2015).

Müzik, insanlara aracısız ulaşma gücüne sahip olan ulusal ve uluslararası bir dildir. Bu dil, dünyadaki insanların huzur ve refah içerisinde yaşaması için kullanılmalıdır. Günümüzde bu konu ile ilgili bazı tereddütler vardır. Ticari kaygıların, tüketim algılarının ve de insanoğlunun bilincinin kontrol edilmesi adına kullanılan müzik, artık neredeyse kulaktan ziyade göze hitap etmekte ve içerdiği sözleri ile sadece sloganlaşan bir yapıya bürünmektedir. Bu durum da tabii ki bizi müzik kültürünün geleceği ile ilgili endişelendirmektedir (Akarsu ve Yılmaz, 2016). Müzik, insan yaşamının farklı boyutlarındaki çok yönlü işlevinden dolayı önemli bir yere sahiptir (Uçan, 2018). "Halkın kolektif bir bilinçle kültürel değerler ve müziği harmanlaması" şeklinde kısaca tanımlayabileceğimiz halk müziği çeşitli kaynaklarda şu şekilde ifade edilmektedir;

Ataman (2009)' a göre halk müziği; halkın yurt ve insan sevgisini, kahramanlığını, sağlam ve güzel karakterini, ince ve derin bir duygu ile ifade edebilen en değerli folklor unsurudur (s. 59). Nida Tüfekçi'ye göre halk müziği; sahibinin bilinmemesi, halk tarafından benimsenmesi, halkın ortak malı olması, gelenek haline gelmesi, zaman içinde derin bir geçmişi olması, mekân içinde yaygın olması, yöresel dil ve müzik özelliklerini bünyesinde taşımasıdır. Veysel Arseven'e göre ise; "bir sanat endişesi olmadan halkın duygu ve düşüncelerini, sevinç ve acılarını, yiğitlik, göç, sevgi, sıla özlemi ve daha nice güncel yaşamın toplumsal olaylarını sade fakat içten ezgilerle anlatabilen ve halkın ortak yaratma gücünün ürünü olan müzik türüdür" (Akt. Büyükyıldız, 2015: 107-108). Farklı bir bakış açısı olarak halk müziği, çeşitli duygu ve durumları ifadenin yanı sıra, tarihsel olayları, sosyo-ekonomik şartları, kültürel değişimleri ve toplumsal yönelimleri

de yansıtır Göher, 2010). Türküler, psikolojik, estetik, eğlence, eleştiri, söylenemeyeni söyleme, haber verme, eğitici ve ahlaki, milli, geleneksel, dini, ritmik ve ticari olarak ifade edilebilir (Öztürk, 2011). Türkiye sahası geleneksel müzik türleri içerisinde yer alan Türk Halk Müziği'nin sözlü mahsulü olan türküler kısaca tanımlanacak olursa;

Türkülerin ana unsuru söz ve ezgidir. Türkülerin sözlerinde, insanların başlarından geçen olaylar, bu olayların toplum içerisindeki etkileri ve bıraktığı izler dile getirilir. Olayı ya da duyguyu ifade eden sözlerin içeriğine uygun olarak çeşitli ritimler ve ezgi motifleri seçilir. Bu ritimler ve ezgi motifleri giderek türkünün temelini oluşturur. Türkünün teması, sadece birkaç kişiyi ilgilendiren basit bir olay olabileceği gibi toplumun tamamını ilgilendiren büyük bir olay da olabilir. Aşk, sevdâ, gurbet, ayrılık gibi duygular; seferberlik, tabii afetler, oymak kavgaları, eşkıya baskınları, bir kalenin düşmesi, bir vatan parçasının düşman işgaline uğraması ya da elden çıkması gibi olaylar türkülerin doğuşunu hazırlayan başlıca etkenlerdir. Bu ve benzeri nedenlerle ortaya çıkan türküler, zamanla halkın dilinde ve geniş bir coğrafyada kendilerine yer bulduklarında değişime uğrayabilirler. Hatta ilk söyleyenleri bile unutulmak suretiyle halka mal olurlar (Taş ve Turhan, 2004: 4, Akt. Akpınar, 2012).

Özetle halk müziği tanımında ifade edilen tüm olguların Türk coğrafyası halkı tarafından işlenmesi türkülerini oluşturmaktadır. TDK (2019)'a göre "Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü" olarak tanımlanan değerleri hemen her yöreye ait türkülerimiz sözleri içerisinde görmek mümkündür.

Akarsu ve Yılmaz (2016)'a göre değer; insanlar, diğer canlılar gibi sadece temel ihtiyaçlarını karşılayarak hayatlarını sürdüren varlıklar değildir. Yaşadıkları süre içerisinde bir yandan var olma, hayatta kalma mücadelesi verirken öte yandan belirli duyuşsal hedeflerin ihtiyacına yönelik kazanımlar sağlar. Bunlar, insanı insan yapan, onu tanımlayan, diğer insanlarla iletişimini kolaylaştıran ve sağlandığı takdirde bireyi mutlu eden özelliklerdir (s.829). Akbalık (2015)' a göre değer; insanları topluma ayak uydurabilmeleri için sosyalleştiren, toplumla uyumlu kişiler olmalarına katkı sağlayan, kişileri benzer normlarda birleştirerek toplumsal beraberliği oluşturan ve bu beraberliği koruyarak geleceğe aktaran işlevler olarak ifade etmiştir. Aktepe (2010)' ye göre değer; kişinin ve toplumun yaşama kalitesini ve güdüsünü yükselten, mutluluğunu temel alan kurallar sistematığıdır (s.2). Demirtaş (2009)'a göre değer; bireyin yaşamını ve dış dünyayla olan ilişkisini belirleyen özelliklerdir. Kişinin bir bireyi, olayı veya nesneyi nitelendirmesi, sahip olduğu değerlere bağlıdır. Değerlerin farkında olmak, serbestçe değer seçmek ve bireyin yaşam kalitesini içselleştirmek şeklinde tanımlamıştır (s.5). Hökelekli (2013a) ifadesine göre ise değerler, insanın kendi yeteneklerini, iyi ve olgun insan olma kapasitesini keşfetmesini sağlayan, hayat kalitesini artıran, kişiliğinin göbük noktasında yer alan duygusal unsurlardır (s.265). Kişiler, değerler eğitim ile istenen duygu ve istekleri aktarabilirler. Sağer ve Karagöz (2011), yaptıkları çalışmada değerler eğitiminin, müzik eğitimi aracılığı ile aktarılmasının değerlerin kazanılması açısından önemli bir yöntem olduğunu ifade etmişlerdir.

Değerler eğitiminde temel hedefler karakterli, ahlaklı, kişilik sahibi, otokontrolü olan, dürüst bireylerin yetiştirmesini sağlamaktır. Teorik olarak aktarımların kısa zaman içerisinde unutulacağı hesap edilirse, değer kazanımında rol model olmanın etkisinin daha fazla olacağı muhakkaktır (Bağcı, 2013: 5). Değerler eğitimi insanın hayatını şekillendiren etkenlerdir (Yaman, 2014: 18). Değerler eğitiminde, iyi bireyler yetiştirmek, belli başlı değerleri kuvvetlendirmek, çocukların psikolojik, bilişsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamak için uygun olarak hazırlanacak değerleri belirlenmek gerekir (Arıcı ve Er, 2017).

Dünyada Değerler Eğitimi Yaşayan Değerler Eğitim Programı (YDEP) adı altında 1995 yılında Birleşmiş Milletlerin 50. yıl dönümü kutlamaları için Brahma Kumar is `in hazırladığı uluslararası bir proje olarak uygulanmaya başlanmıştır. UNESCO tarafından desteklenen bu eğitim, tüm dünya eğitimcilerinin ortak olduğu Yaşayan Değerler Eğitimi adlı bir eğitimidir. Demokrasi, adalet, özgürlük gibi evrensel değerlerin öğrencilere kazandırılmasında telkin yolu değil, 'etkinlik temelli' yaklaşımlar yaygın olarak kullanılmıştır. Ayrıca değerler eğitimine yönelik farklı yaş grubundaki öğrenci ve öğretmenler için materyaller geliştirilmiştir. "Daha iyi bir dünya için değerlerimizi paylaşalım" isimli bu proje; iş birliği, özgürlük, mutluluk, dürüstlük, sevgi, alçakgönüllülük, barış, saygı, sorumluluk, sadelik, hoşgörü, birlik olarak 12 evrensel değere

odaklanmıştır. YDEP, Mart 2000'de 64 ülkede 1800 okulda uygulanmaktaydı (mebk12.meb.gov.tr, Akt. Arıcı ve Er, 2017).

İnsanların yaşamında davranışlar, değerler ile ifade edilen toplumsal rollerdir. Bu roller aracılığı ile insanlar değerlerine önemli derecede sahip çıkarlar. Değerler bireyselliği ifade etmez fakat bir toplumun kimliği değerleriyle özdeşleşmiştir (Özensel, 2014). Bir toplumun kültürü onu tanıtan geçmişteki yaşamışlıkların değerleridir. Kimi zaman birlik ve beraberlik vurgulanırken kimi zaman da hasreti, sevinci ve vatanseverliği görürsünüz şarkıların sözlerinde (Akarsu ve Yılmaz, 2016).

Türkülerimizin üreticisi olan türkü yakıcıları ve halk ozanları “dinletirken öğreten” bir üslupla adeta türkülerimiz içerisinde değerleri sıkça kullanmışlardır. Bu kültürel bellek taşıyıcıları içerisinde Ali Ekber ÇİÇEK gerek sözlerinde değerler ile öğretici misyonuyla, gerekse müzikalitesi ile gönüllere ilham veren bir üstad olduğu bilinmektedir. Bu düşünceyle üstadın türkülerindeki söz öğeleri değerler açısından incelenmiş ve değerler eğitimi yönünden öğrencilere kazandırılması gerektiği düşünülmüştür.

1.1. Ali Ekber Çiçek

Erzincan doğumlu olan Ali Ekber Çiçek 1935 yılında dünyaya gelmiştir. 1939 Erzincan depreminde ailesini kaybetti. Küçük yaşta bağlamaya ve müziğe başlayan besteci, müziğe olan sevgisinden dolayı İstanbul'a taşındı. Önemli halk müziği sanatçıları ile tanışma fırsatı buldu. TRT' nin açtığı sınavda başarılı oldu. Ünlü halk müziği bestecisi Muzaffer Sarısözen zamanında TRT Ankara Radyosunda Yurttan Sesler Korosuna girerek müziklerini icra etmiştir. 400'den fazla türkü derlemiştir. TRT arşivinde 54 adet kaseti bulunmaktadır. Ülkemizde ve tüm dünyada tanınmıştır. Besteci 2006 yılında İstanbul'da vefat etmiştir (tr.wikipedia.org/wiki/Ali_Ekber).

1.2. Araştırmanın Amacı ve Problemi

Bu çalışmanın amacı kaynak kişisi Ali Ekber Çiçek olan Erzincan'a ait türkülerde hangi değerlerin kullanıldığı merak konusu olmuş ve değerler eğitimi bakımından ne kadar kullanıldığı şeklinde belirlenmiştir.

Bu amaç çerçevesinde;

- TRT repertuarında bulunan kaynak kişisi Ali Ekber Çiçek olan Erzincan türkülerinin değer vurguları, değerler eğitimi bakımında hangi temaları içermektedir? sorusu oluşturmuştur.

2. YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada betimsel içerik analizi ve doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Nitel çalışmalarda içerik analizi için veriler hazırlanır, kodlama yapılır daha sonra temalar oluşturularak, şekiller ve tablolar halinde yorumlanır (Creswell, 2013). İçerik analizi; verilerin sıralanması, bölümlendirilmesi, mukayese edilmesi ve cümlelerden teorik sonuçlar çıkarılmasından oluşur (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). “İçerik analizleri; araştırılan bilginin yaygınlaştırılması ve gelecek araştırmaların, politikaların, uygulamaların ve kamu algısının şekillendirilmesinde önemli bir role sahip olan araştırma sentezleridir”(Suri ve Clarke, 2009, Akt. Çalık ve Sözbilir, 2014). Doküman incelemesi veya belgesel tarama modeli ise, mevcut olan belge ve dokümanları inceleyerek yapılan veri toplama yöntemidir (Karasar, 2005).

2.1. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini ve örneklemini TRT THM repertuarında bulunan kaynak kişisi Ali Ekber ÇİÇEK olan Erzincan'a ait toplam 20 türkü oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama sürecinde belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Ali Ekber ÇİÇEK'e ait türküleri tespit etme adına TRT THM repertuarı taranmıştır. TRT THM repertuarından kaynak kişisi Ali Ekber ÇİÇEK olan toplam 20 Erzincan türküsü tespit edilmiştir. Bu türküler dijital ortamda ilgili kurumdan alınmıştır.

2.3. Veri Analizi

Veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, “verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre organize edilmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanmasıdır” (Staruss ve Corbin, 1990, Akt. Işcan, 2007). Eserlerin sözleri, Hökelekli (2013b) tarafından hazırlanan 'Psikoloji, Din ve Eğitim yönüyle İnsani Değerler' isimli eserde amaçsal olarak belirlenen değerler ile öngörülmüştür. Hökelekli “sevgi, saygı, sorumluluk, adalet, iffet ve namus, cesaret, sabır, şükür, doğruluk, itidal, merhamet, şefkat, güven, vefa, diğerkamlık, cömertlik, kanaatkarlık, tevazu (alçak gönüllülük), affedicilik ve hoşgörü” gibi insan fitratına uygun değerler belirtilmiştir (Hökelekli, 2013b). Verilerin analizinde ilk olarak sözler şarkı notalarından çıkarılmış ve kodlama yapılmıştır. Daha sonra şarkı sözlerinde vurgulanan değerler belirlenmiştir. Hazırlanan temaya türkülerin isimleri yerleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analiz edilmesinde, kaynak kişisi Ali Ekber Çiçek olan Erzincan'a ait türkülerin sözleri alan uzmanları tarafından incelenmiştir. Daha sonra uzman görüşleri alındıktan sonra değerlendirmeye ait olan türkülerin değerleri tema tablosunda gösterilmiştir.

Tablo 1. Değerler Eğitimi Amacıyla Toplanan Amaçsal Olarak Belirlenen Belirtke Tablosu

SIRA	DEĞERLER
1	Sevgi
2	Saygı
3	Adalet
4	Vefa
5	Dürüstlük-Doğruluk
6	Sabır
7	Merhamet
8	Şefkat
9	Hoşgörü
10	Güven
11	Sorumluluk
12	Tevazu (Alçak Gönüllük)
13	Affedicilik
14	İffet ve namus
15	Cesaret

16	Şükür
17	İtidal
18	Diğerkâmlık
19	Cömertlik
20	Kanaatkârlık

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada incelenen TRT Türk Halk Müziği Repertuarındaki kaynak kişisi Ali Ekber Çiçek olan Erzincan türkülerinin değer vurgularının bulguları ve yorumları verilmiştir. Elde edilen bulgular her bir değer temasını gösterecek başlıklar halinde raporlaştırılmıştır. Tespit edilen türkülerin değerlere göre dağılımı aşağıdaki frekans tablosunda gösterilmiştir.

Tablo 2. Değerler Eğitimi Amacıyla Toplanan Amaçsal Olarak Belirlenen Belirtke Tablosundaki Değerler

TRT Rpt. No	Türkünün Adı	Sevgi	Saygı	Adalet	Vefa	Dürüstlük-	Sabır	Merhamet	Şefkat	Hoşgörü	Güven	Sorumluluk	Tevazu(A)çak	Affedicilik	İffet ve Namus	Cesaret	Şükür	İtidal	Diğerkâmlık	Cömertlik	Kanaatkârlık	Toplam
1265	Gül Yüzlü Sevdığım Nemden İncindin	x	x		x	x			x				x					x				7
1466	İsmini Sevdığım Saadetli Dostum	x																				1
1564	Böyle İkrar İlen Böyle Yolunana	x			x		x			x				x				x				6
1585	Gurbet Elde Yadellerin Derdinin	x					x															2
2189	Ey Erenler Akıl Fikir Eyleyin				x	x	x							x			x	x				6
2552	Hazin Hazin Esen Seher Yelleri	x	x		x	x	x	x	x		x					x		x				10

4533	Bir Yıldız Doğdu Nur İle	x					x													2		
	Toplam	18	6	0	11	9	8	3	3	3	4	5	8	4	1	5	4	8	0	1	1	102

Tablo 2. incelendiğinde toplam 20 adet türkü sözünün frekans analizi yapılmıştır. Tüm türkülerde işlenen “Sevgi” değeri en çok geçen değer olarak toplam 18 kez işlenmiştir. İkinci olarak, “Vefa” değeri 11 türküde işlenmiş; üçüncü olarak ise “Dürüstlük-Doğruluk” 9 türküde işlendiği görülmüştür. “Sabır”, “Tevazu (Alçak Gönüllük)” ve “İtidal”, değerleri toplam 8 türküde işlenmiş. “Saygı” değeri 6 türküde, “Cesaret” değeri 5 türküde, “Güven”, “Affedicilik” ve “Şükür” değeri 4 türküde, “Merhamet”, “Şefkat” ve “Hoşgörü” 3 türküde, “Cömertlik” ve “Kanaatkârlık” ise 1 türküde işlenmiştir. İncelenen türkülerde toplamda 102 tane değer vurgusu yapılmıştır. Yapılan bu inceleme içerisinde türküler içerisinde “Adalet” ve “Diğerkâmlık” değerlerine hiç yer verilmemiştir. Hökelekli (2013b) tarafından hazırlanan, ‘Psikoloji, Din ve Eğitim yönüyle İnsani Değerler’ isimli eserde “sevgi, saygı, sorumluluk, adalet, iffet ve namus, cesaret, sabır, şükür, doğruluk, itidal, merhamet, şefkat, güven, vefa, diğerkâmlık, cömertlik, kanaatkârlık, tevazu (alçak gönüllülük), affedicilik ve hoşgörü” temaları kapsamının dışında ise “Aşk” değeri 14 türküde, “Fedakârlık” değeri 12 türküde, “Tasavvuf” değeri 10 türküde, “Dostluk” değeri 9 türküde, “Sitem(kızgınlık-öfke)” değeri 7 türküde, “Özlem” değeri 4 türküde işlenmiştir. İnat, kıskançlık, tahammül, kahramanlık, karamsarlık, üzüntü, nasihat, keder, vefasızlık, çaresizlik, inanç ve ölüm gibi değerlerde türkülerde işlenmiştir.

Tablo 2’ de değerler eğitimi amacıyla toplanan amaçsal olarak belirlenen belirtke tablosundaki değerlere bakıldığında en çok değer “Hazin Hazin Esen Seher Yelleri” adlı türküde belirlenen 10 değer türküde işlenmiştir. İkinci olarak “Derdim Çoktur Hangisine Yanayım” türküsü yer almış ve 9 tane değer işlenmiş, üçüncü olarak, “Yandı Yürek Yar Elinden” ve “Bende Döndüm Mecnun İle Leylaya” adlı türküde 8 tane değer işlendiği belirlenmiştir. “Gül Yüzlü Sevdiğim Menden İncindin” ve “Gönül Gel Seninle Muhabbet Edelim” isimli türkülerde 7 tane değer, “Böyle İkrar İlen Böyle Yolunana”, “Ey Erenler Akıl Fikir Eyleyin”, “Bunca Olan Emeğimi” ve “On Dört Bin Yıl Gezdim Pervanelikten” isimli türkülerde 6 tane değer, “Erenler Cemine Her Can Giremez” ve “Bu Dervişlik Bir Dilektir” isimli türkülerde 5 tane değer, “Sabahtan Uğradım Ben Bir Figana” ve “Kırma Gönül Şişesini” isimli türkülerde 4 tane değer, “Riyadan Elini Çek Divane Gönül” isimli türküde 3 tane değer, “İlahi Dostun Bağına” “Gurbet Elde Yâd Ellerinin” ve “Bir Yıldız Doğdu Nur İle” isimli türkülerde 2 tane değer ve son olarak da “İsmi Sevdüğüm Saadetli Dostum” ve “Nasıl Yar Diyeyim Ben Böyle Yâre” isimli türküler de ise 1 tane değer işlendiği tespit edilmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada yorumu yapılan bulguların sonucuna göre Hökelekli tarafından hazırlanan, “Psikoloji, Din ve Eğitim yönüyle İnsani Değerler isimli eserde sevgi, saygı, sorumluluk, adalet, iffet ve namus, cesaret, sabır, şükür, doğruluk, itidal, merhamet, şefkat, güven, vefa, diğerkâmlık, cömertlik, kanaatkârlık, tevazu (alçak gönüllülük), affedicilik ve hoşgörü” temaları kapsamında bulunan değerlerin neredeyse hepsinin, incelenen türkülerde vurgulandığı belirlenmiştir. Var olan değerlerin çoğu birkaç kez kullanılmıştır. Bu türküler içerisinde değerler toplam 102 kez işlenmiştir. Değerler içerisinde en çok “Sevgi (18)”, “Vefa (11)”, “Dürüstlük-Doğruluk (9)”, “Sabır, Tevazu (Alçak Gönüllük), İtidal (8)”, ve “Saygı (6)” değerlerine yer verilmiştir. Ayrıca “Hazin Hazin Esen Seher Yelleri” adlı türküde 10 farklı değer işlendiği de dikkat çekici bir diğer sonuç olduğu görülmüştür. Bu değerler MEB’in Değerler Eğitimi Yönergesindeki değerler ile genel olarak benzerlik gösterdiği söylenebilir. Yapılan çalışmada “Adalet” ve “Diğerkâmlık” değerlerine yer verilmemiştir. Belirlenen belirtke tablosunda yer alan değerler, olumlu olduğu görülmüştür. Bu değerler dışında ise en çok kullanılan “Aşk”, “Fedakârlık” “Tasavvuf” “Dostluk” ve “Sitem (kızgınlık-öfke)” değerine yer verilmiştir. Kova (2014) yaptığı yüksek lisans çalışmasında, neredeyse eserlerin tümünde inanç, sevgi, vefa, dostluk, dürüstlük ve tevazu değerlerin vurguladığını belirtmiştir.

Yapılan bu çalışmada olumsuz olarak belirlenen ve belirtke tablosu dışında yer alan, inat, kıskançlık, tahammül, karamsarlık, üzüntü, keder, vefasızlık, çaresizlik, ölüm gibi değerlere yer almıştır. Tüzün (2011) yaptığı çalışmada, ayrılık, hasret, nefret, kahramanlık, iyimserlik, ölüm, inanç, sevgi, vefa, dostluk, dürüstlük, bağlılık, yardımlaşma ve tevazu gibi değerler olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre TRT repertuarında bulunan kaynak kişisi Ali Ekber Çiçek olan Erzincan türkülerinin değer vurguları çoğunlukla sevgi, vefa, aşk, tasavvuf, fedakârlık ve dostluk üzerinde işlenmiştir. Yapılan bu incelemede türküler genel olarak insanların iç dünyalarının dışa vurumudur. Duyuşsal olarak duygularımızı açığa çıkarırız. Türküler değerler eğitimi yönünden öğrencilere her yönüyle aktarılması gerekmektedir. Arıcı ve er (2017) değerler eğitimi olarak türküler başlıklı çalışmasında sevgi, saygı, adalet, dürüstlük, hoşgörü, tevazu gibi değerlere ulaşmış ve bu değerlerin öğrencilere aktarılması gerektiğini vurgulamıştır.

Türküler içerisindeki değerler toplumların yaşamışlıklarının ortak dili olmuştur. Bu sebeple toplumlar yaşamları boyunca kendileri ile var olan acıları, sevinçleri, özlemleri ve mutlulukları türküler ile ortaya çıkmıştır. Bulut (2019), yaptığı yüksek lisans çalışmasında, geçmişten günümüze kadar milletlerin ortak değerlerinin türküler aracılığıyla günümüze geldiğini ifade etmiştir. Değerler eğitimi yönünden müzik eğitimi, edebiyat vb. derslerde öğrencilere değerlerin aktarılmasını, kendi değerlerini yaşamaları ve bilmeleri gerektiğini açıklamıştır. Türk halk müziği sözlerindeki değerler insanlarda olması gereken ayrılık, hasret, nefret, kahramanlık, iyimserlik, ölüm, inanç, sevgi, vefa, dostluk, dürüstlük, bağlılık, yardımlaşma ve tevazu gibi değerleri aktarır. Bundan dolayı halk müziğimizin değerler eğitimi açısından eğitim ve öğretimde kullanılabileceği söylenebilir. Turhan ve Kova (2012) yaptıkları çalışmada, halk müziğinin değerler eğitiminde kullanılabileceğini vurgulamışlardır.

REFERENCES/KAYNAKÇA

- ATAMAN, A. (2009). *Bu Toprağın Sesi – Halk Musikimiz*. Yayına Hazırlayan: Süleyman Şenel. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- AKARSU, S. ve YÜKRÜK, S. (2015). İlkokul(1-4) Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Şarkıların Değerler Bakımından İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 4/4 2015 s. 1684-1707, Türkiye*.
- AKARSU, S. ve YILMAZ, H. (2016). Geleneksel Müzik ve Popüler Müziğin Sözlerindeki Değer Vurgularının Karşılaştırılması. 1. Erzurum Müzik Bilimleri Sempozyumu 28-29 Nisan 2016 Bildiriler.
- AKBALIK, H. (2015). *Değerler eğitimi bağlamında Hacı Bektâş-ı Veli'nin eserlerinde yer alan eğitsel unsurlar* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- AKPINAR, E. (2012). Eğin Türkülerinin Coğrafi Analizi, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Volume 7/4, Fall 2012, p. 253-274, Ankara.
- AKTEPE, V. (2010). “İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde “Yardımseverlik” Değerinin Etkinlik Temelli Öğretimi ve Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi.” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ARICI, A. F. ve ER, Z. (2017). Değerler Eğitimi Aracı Olarak Türküler: Bir İçerik Analizi, IV. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. ISBN: 978-605-66294-6-4, İstanbul.
- BAĞCI, E. (2013). *Çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuklar için yazılmış eserlerin değerler eğitimi bağlamında karşılaştırılması*. Celal Bayar Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- BÜYÜKYILDIZ, H. Z. (2015). *Türk halk müziği-Ulusal Türk müziği*. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi.
- BULUT, S. (2019). *TRT Türk Halk Müziği Repertuarındaki Türkülerin Müzik Öğretim Programındaki Değerlere Göre Değerlendirmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi.
- COHEN, L., MANİON, L., & MORRISON, K. (2007). *Research Methods In Education (6th Ed.)*, New York, Ny: Routledge.
- CRESWELL, W., J. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma Ve Araştırma Deseni* (Çev. Ed. Mesut Bütün Ve Selçuk Beşir Demir), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- ÇALIK, M. ve SÖZBİLİR, M.(2014). İçerik Analizinin Parametreleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39, 174, 33-38.
- DEMİRTAŞ, S. (2009). *Çocuk yuvasında kalan korunmaya muhtaç çocukların değer eğitiminde yaratıcı dramının etkililiği* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- GÖHER, F. (2010) Türkülerde Motifler. *Türk Yurdu Dergisi. Cilt:30 (62) Sayı: 269 (630) ss.173-180*
- HÖKELEKLİ, H. (2013a). *Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- HÖKELEKLİ, H. (2013b). *Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle İnsani Değerler*, Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, İstanbul.
- ÖZENSEL, E. (2014). B. Dilmaç ve H.H. Bircan (Ed). *Değerler ve değerler psikolojisi*, (s. 63-80). Ankara: Pegem Akademi.
- ÖZTÜRK, A. O. (2020)<http://www.turkuler.com/yazi/konyaturkulerinin.asp>(erişimtarihi:12.02.2020)
- İŞCAN, C. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği*. Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- KOVA, Ö. (2014). *Trt Repertuvarında Bulunan Deyiş ve Semahların Müzikal Analizi ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi.
- SAĞER, T. ve KARAGÖZ, B. (2011). Değerler eğitiminde müzik eğitiminin yeri ve önemi. Değerler Eğitimi Sempozyumu, 26-28 Ekim 2011, Eskişehir. Türkiye.
- SAY, A. (2003). *Müzik Tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- STARUSS, A. L. & CORBİN, J. (1990a). *Basic of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*, Sage Publications, Newbury Park, CA.
- TAŞ, F. ve TURHAN, S. (2004). *Erzincan'a Girdim Ne Güzel Bağlar: Erzincan Türküleri 1-2*, Ankara.
- TURHAN, M. ve KOVA, Ö. (2012). Değerler Eğitimi Açısından Türk Halk Müziği ve Halk Ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahsunî Şerif, Âşık Veysel ve Özay Gönlüm Bağlamında Bir İnceleme, *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama Cilt (Vol): 3 Sayı (No): 6 Güz (Fall) 2012*, 117-128
- TÜMERTEKİN, E. ve ÖZGÜÇ, N. (2002). *Beşeri Coğrafya (insan- Kültür-Mekân)*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- TÜZÜN, M. (2011). Eskişehir Yöresine Ait Halk Türkülerinde İşlenen Değerler, Değerler Eğitimi Sempozyumu, Osmangazi üniversitesi, Eskişehir.
- UÇAN, A. (2005). *Müzik Eğitimi-Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*, (3. Basım), Ankara: Evrensel Müzik Evi
- UÇAN, A. (2018). *Müzik eğitimi: Temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum* (4. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- YAMAN, E. (2014). *Değerler eğitimde yeni ufuklar*. (3. Baskı). Ankara: Akçağ.
- YILMAZ H. ve ŞEN Ü.S. (2016) Gitarın Popülerlik Durumunun İncelenmesi, *İdil Dergisi 25(5) 1491-1521*.

İnternet Kaynakça

TDK. <http://www.tdk.gov.tr/> adresinden 15 Şubat 2020 tarihinde edinilmiştir.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Ali_Ekber_%C3%87i%C3%A7ek

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/09093609_degerleregiti mi.pdf

EXTENDED ABSTRACT

When we look at the world history that has existed from the past to the present, societies have conveyed their value judgments, cultures and life memories verbally or non-verbally with some artistic attitudes. This verbal transfer was made in two types as literary and meşk transfer. Individuals privatize all socio-cultural events in their inner world depending on the universe of the culture of the society they live in and express them in a unique style. It is possible to come across the universe and special style mentioned above in the folk songs of our country, which are a product of oral culture and also contain our value judgments.

Music is an acoustic-aesthetic expression, communication, communication and interaction system. Music is part of the human world of symbols. Music is an object of human use. Music is a means of conveying vocal – verbal language (Uçan, 2005: 124-126). Music, in general, is an art field that is loved, admired and interesting by everyone (Yılmaz ve Şen, 2016: 1493). Folk music, which we can briefly define as "the blending of cultural values and music with a collective consciousness of the people", is expressed in various sources as follows; Folk music is the most valuable folklore element that can express the people's love of country and people, their heroism, strong and beautiful character, with a subtle and deep feeling (Ataman, 2009: 59). According to Nida Tüfekçi the owner of folk music is not known, it is adopted by the people, it is the common property of the people, it has become a tradition, it has a deep history in time, it is widespread in the space, it has local language and music characteristics (Act. Büyükyıldız, 2015: 107-108). According to the Turkish Language Institution, "The whole of the material and spiritual elements that cover the social, cultural, economic and scientific values of a nation" (TDK, 2019). It is possible to see the values defined as "in Turkish" in the words of our folk songs that belong to almost every region. According to Aktepe (2010), value is a system of rules that increases the quality of life and motivation of the individual and society and is based on the happiness of the individual and society (p.2). In the study, which is discussed in the triangle of values education, music education and music and value, it has been reported that music education will have an important effect as an alternative method in gaining values (Sager & Karagöz, 2011). Values education "values are the factors that will determine the future personality, perspective, behavior and even life of individuals" (Yaman, 2014: 18).

The culture of a society is the values of past experiences that introduce it. Sometimes unity and solidarity are emphasized, and sometimes you see longing, joy and patriotism in the lyrics of the songs (Akarsu and Yılmaz, 2016: 829). The folk singers and folk poets, who are the producers of our folk songs, have frequently used values in our folk songs with a style that "teach while listening". Among these cultural memory bearers, Ali Ekber ÇİÇEK is known to be a master who inspires hearts with his values in his words, his teaching mission and his musicality. With this thought, the elements of words in the songs of the master were examined in terms of values and it was thought that they should be gained to the students in terms of values education.

The aim of this study was to determine which values were used in the folk songs of Erzincan, whose source person was Ali Ekber Çiçek, and how much they were used in terms of values education.

- What themes do the Erzincan folk songs, whose source person is Ali Ekber Çiçek, in the TRT repertoire, contain in terms of values education? created the question.

In this research, descriptive content analysis and document analysis were used. Qualitative work involves the preparation and organization of data for data analysis, then data coding and bringing together codes to reduce them to themes, and finally presenting the data in figures, tables, or a discussion (Creswell, 2013). In this research, a total of 20 folk songs in the Turkish Folk Music repertoire of Erzincan, whose source person is Ali Ekber Çiçek, in the TRT repertoire constitute the universe of the study. In this research, 20 folk songs of Erzincan, whose source person is Ali Ekber Çiçek, in the TRT Turkish Folk Music Repertoire of Erzincan, were composed through the TRT General Directorate of Music Department as a data collection tool. In the analysis of the data, content analysis was performed. In content analysis, coding the data, finding the themes, organizing and defining the data according to the codes and themes, and interpreting the findings (Strauss & Corbin, 1990, cited in İşcan, 2007).

According to the results of the findings interpreted in this research, love, respect, responsibility, justice, chastity and honor, courage, patience, gratitude, truthfulness, sobriety, compassion, compassion, trust, in the work titled 'Human Values in terms of Psychology, Religion and Education' prepared by Hökelekli It has been determined that almost all of the values within the themes of loyalty, altruism, generosity, frugality, modesty (humility), forgiveness and tolerance are emphasized in the songs examined. Most of the existing value has been used several times. In these folk songs, values were processed 102 times in total. Among the values, "Love (18)", "Loyalty (11)", "Honesty-Truthfulness (9)", "Patience, Humility (Humility), Moderation (8)", and "Respect (6)" are the most common values. place is given. In addition, it has been seen that 10 different values are processed in the folk song called "Hazin Hazin Esen Seher Yelleri", which is another remarkable result. It can be said that these values are generally similar to the values in the Values Education Directive of the Ministry of National Education. In the study, the values of "Justice" and "altruism" were not included at all. The values in the specified specification table were found to be positive. Apart from these values, the most used values such as "Love", "Sacrifice", "Mysticism", "Friendship" and "Resentment (anger-anger)" are included. In her graduate study, Kova (2014) stated that almost all of the works emphasize the values of faith, love, loyalty, friendship, honesty and humility.

According to the results of this study, the value emphases of Erzincan folk songs, whose source person is Ali Ekber Çiçek, in the TRT repertoire are mostly focused on love, fidelity, love, mysticism, self-sacrifice and friendship.